

Ellen Key.

70 Aar.

Ellen Karolina Sofia Key fødtes i 1849 paa Sundholms Gaard i Södra Tjurt i Nærheden af Kalmar. Slægten var under Trediveaars-Krigen kommet til Sverige fra Skotland. Hendes Far — vi vil af efterfølgende Udtalelse fra de seneste Dage se, hvor meget Ellen K. selv mener, hun skylder ham — var en anset Politiker og en ivrig Dyrker af Litteratur. Som Ejer af Gaarden Sundholm repræsenterede han som Rigsdagsmand, den Kreds han tilhørte, han sad i Alverdens Komitéer og tildeltes Alverdens Æreshverv. I 1883 trak han sig ud af det politiske Liv og søgte og fik Postmesterembedet i Helsingfors.

Ellen Key voksede op i et Hjem der var præget af fornem Kultur — religiøse, litterære, politiske Interesser var hun saa at sige opfødt med; følger man hende op gennem Ungdomsaarene, saa ser man, hvordan hun ideligt higer mod vi-

dere og videre rækkende aandelig Udvikling, og samtidig gør hendes bestandige Trang sig gældende til at gøre Nytte, til at tage sin Del af Samfundets Krav til den enkelte, en Trang, der ikke var let gennemførligt for hine Dages unge Kvinder. Det er klart, at hun maa blive Lærerinde — hvad ellers? Hun underviser i Whitlocksksamskolan i Stockholm og holder Foredrag for Studenter og Arbejdere om etiske og sociale Spørgsmaal, men Ellen Key er en og tredive Aar, før hun faar begyndt paa noget af dette — det gik ikke hurtigt den Gang — og hun manglede et Aar i de fyrretyve, da hun i 1888 gør sig gældende i Kvinedsagens Tjeneste med to Foredrag: *Om eganderät och myndighet för den gifta kvinnan*, hvor hun tog Ordet for Hustruens økonomiske og retslige Ligestilling med Manden. Det var Aaret efter, at Ellen Keys Navn fløj over Ladnet og ud over Sveriges Grænse; med sine Foredrag: *Några Tanker om hur reaktionen uppstår* og *Om yttren och tryckfriheten* var hun bl. a.

gaaet paa tvers af en Jury-Dom, som kort forinden var faldet over nogle unge Mænd.

Ellen Key var den Gang, og hun er det endnu, »en Forkynder« og »en Forkæmper«, hun gjorde en Indsats i den Kulturdebat og de Fremskridt, som prægede hendes Tid. Hun dreves frem af Tidens evolutionistiske og altruistiske Anskuelse, det Naturbegreb, der laa til Grund for hendes Etik er nærmest en Romantikers (Hæckel): »Naturen er levende i stadig Udvikling, deraf udgaar Aanden, og Natur og Aand bliver i Skønhedens højere Tilstand atter eet. Ellen Key brød med sin Barnheds og Ungdoms Kristendom, hun er Elev af engelske altruistiske Anskuelser, men hun har tillige modtaget rige Indtryk fra den tyske Klassecisme og Humanisme. Hun er den fødte *heroworshipper* med dennes stærke Sider og Fejl, hendes Beundring for de Mennesker, hun skildrer, f. Eks. i Biografierne af Victoria Benedictsén, Sonja Kavalevsky og Anna Charlotte Leffler vil hun helst undskylde og bortforklare, ogsaa naar Kritiken burde staa paa Vagt.

I 1895 holt Ellen Key sit Foredrag: *Missbrukad kvinnokraft*, et Angreb paa den gængse Opfattelse af Kvindens Frigørelse, som hun yderligere uddybede i *Kvinnopsykologi och kvinnlig logik*. Der blev Storm iblandt Sveriges Kvinder, 15 Brochurer og utallige Artikler fødtes af disse to Indlæg.

Ellen Key hævder atter og atter, at for den normale Kvindes Organisme og Følelsesliv er Moderskabet det dybest bestemmen- de og derfor det, der skaffer hende den dybeste Tilfredsstillelse. Moderskabet er en uhyre Kraftudvikling i een Retning, og da Kapital og Kraft altid er begrænset, saa har Kvinden ikke saa stor Evne til aandelig Produktivitet som Manden — de kan ikke blive hans jævnbyrdige paa hans Felt, men gennem sit Væsen som Moder er hun selv blevet mere fuldkommen og har kunnet humanisere Kulturen. Hun vil værges de normale Kvinder mod Emancipationens Suggestion til ikke at undrage sig deres naturlige Kald, og for dem, der ikke kommer til at udfylde Hustruens og Moderens Kald, har hun smukke Ord og